

Klaar om te wenden

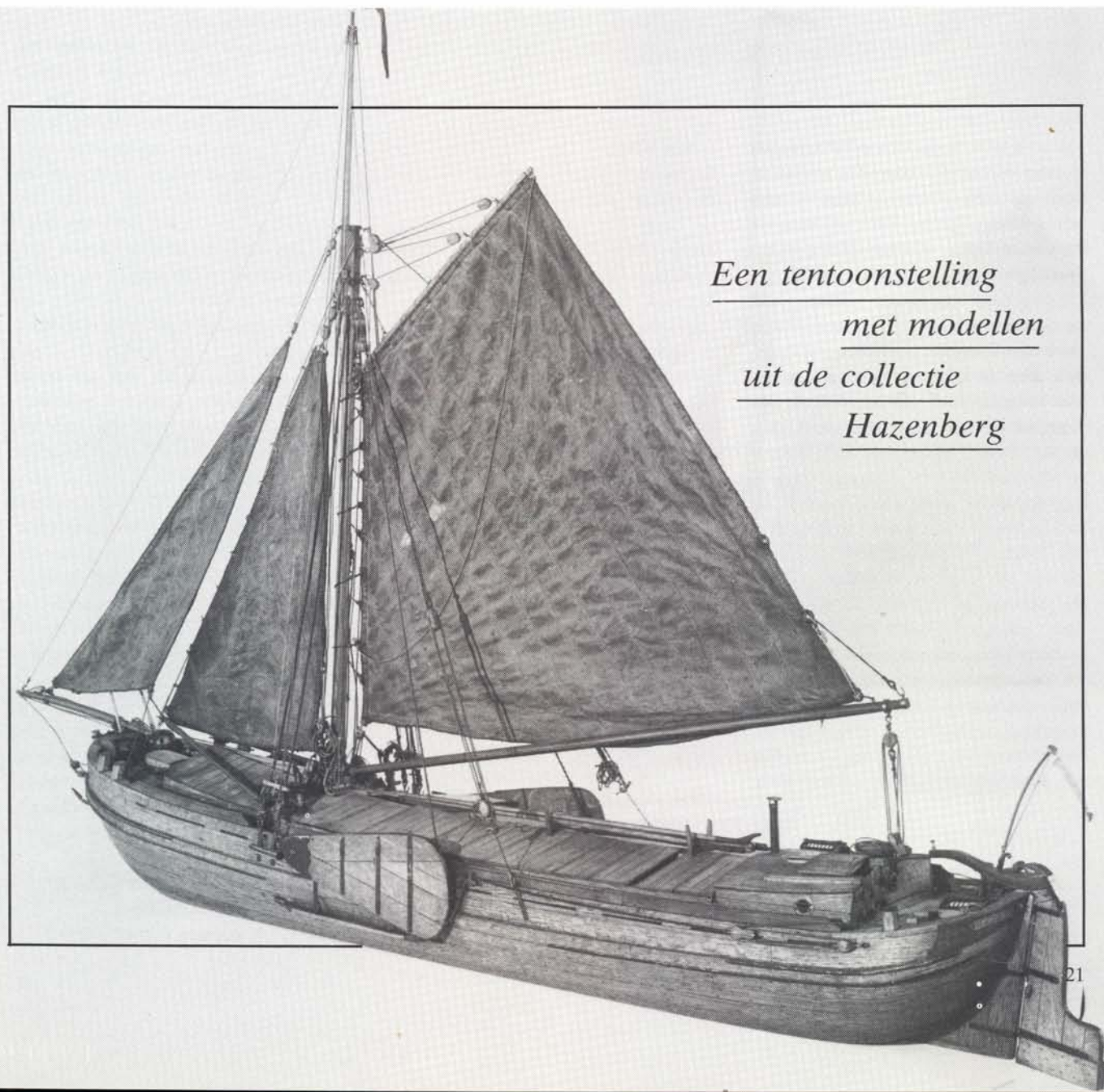
In het Maritiem Museum „Prins Hendrik” zal van 4 maart 1988 tot 26 februari 1989 een tentoonstelling zijn gewijd aan de zeilende binnenvaart. Op deze tentoonstelling zal bijna de gehele Hazenberg-collectie te zien zijn, een van de pronkstukken van het museum. In Spiegel der Zeilvaart zal regelmatig aandacht worden besteed aan steeds één model uit deze collectie. Deze maand staat een model centraal dat is gebouwd door Daniël Hazenberg (vader van Jelle Hazenberg): een model van een houten hagenaar.

Daniël Hazenberg was een Groningse binnenschipper. Tot 1908 voer hij met houten schepen: een houten tjalk, een praam en een Hasselter aak. In 1908 kocht hij de ijzeren tjalk „Drie Gezusters”, van 87 ton.

Het beroep van binnenschipper zorgde

slechts voor karige verdiensten. Om mede te kunnen voorzien in het bestaan van zijn grote gezin maakte hij scheepsmodellen. Het Maritiem Museum verwierf in totaal elf modellen van zijn hand. In 1928 kocht het museum zijn model van een hagenaar. Het

is een fraai model van een zogenaamde Dodewaardse hagenaar van plm. 38 last. Het model is gebouwd naar de originele bouwtekening van een in 1885 te Dodewaard gebouwde hagenaar, van 74 voet lengte, 14 voet en 7 duim breedte, en met een holte van 6 voet.

Een tentoonstelling
met modellen
uit de collectie
Hazenberg

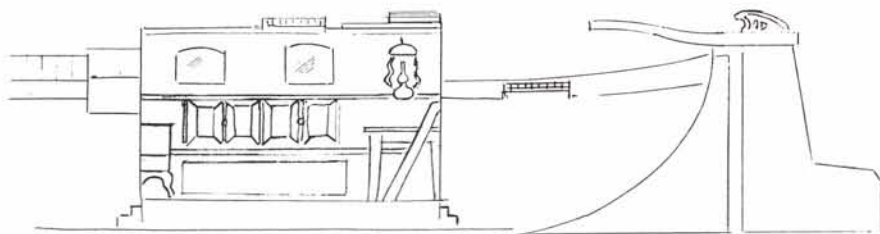
Model van een houten hageenaar. Schaal 1:20. Lengte over de stevens 102 cm, lengte over alles 125 cm, breedte 22 cm, hoogte 89,5 cm. Inv. nr. M 121.

Tekst: Henk Dessens
Foto: Daniël v.d. Ven, Rotterdam

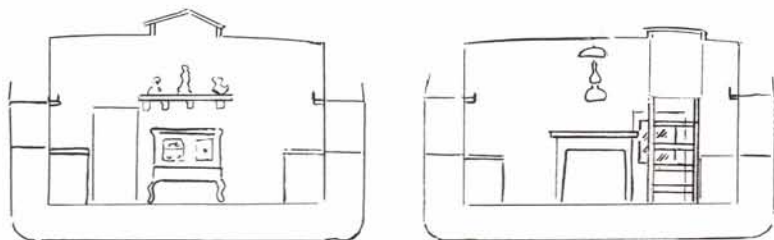

(21 × 4.10 × 1.68 meter). Hageenaars werden vooral gebruikt voor het transport van stenen naar de grote steden in het westen van het land. Zij laadden de stenen bij de vroeger talloze steenfabrieken langs de grote rivieren. De hageenaar was vooral het schip van de Gelderse schipper. De hageenaar kon door zijn speciale constructie volgelden diep in de grote steden komen. Het hoogste punt van de roef, de bovenrand van de mastkoker en de bo-

venste punt van de steven lagen in één horizontale lijn. Hij kreeg zijn naam omdat hij in ongeladen toestand nog de ongewoon lage Wagenbrug in Den Haag kon passeren. Daartoe was de hageenaar voorzien van een kraan in het vlak. Om leeg deze brug te kunnen passeren werd zoveel water ingenomen, tot het schip voldoende gezakt was. Dit water moest na het passeren van de brug er weer uitgepompt worden. Hiertoe was het schip voorzien

Roef St. Maria - Renkum 1910 Schipper Arie Derksen Hageenaar 128 ton

van twee lenspompen die aan weerszijden van de mast waren geplaatst. Het model is getuigd met een laag, breed zeil. Om de spoorbruggen te kunnen passeren was een steng op de mast geplaatst, die geschoten (gestreken) kon worden.

Het museum ontving een reactie van schipper Arie Derksen, eigenaar van de ijzeren hageenaar St. Maria, uit Renkum, uit 1910. Hij gaf een beschrijving van de roef van zijn schip, dat 128 ton mat.

„De zijwanden hadden over de gehele lengte twee banken met bergruimte. Onder het gangboord kastjes die naar de roef open klaptten, zodat je op moest staan om het kopje te pakken dat uit de kast gehaald moest worden. Het waren deurtjes met geverniste paneeltjes. Onder de twee ramen was een smal vensterbankje.

In het midden van het voorschot was een ondiepe nis waarin een fornuisje stond met roosjes op de ovendeur en verzilverde pootjes. Het meeste koken vond bij goed weer plaats in de open lucht op een vuurduveltje in een bak onder het achterste luik. Boven het fornuis was een schoorsteenmanteltje met een heiligenbeeld en stenen prullaria, gedroogde bloemen, enz. Tussen fornuis en bakboordsbank was een lage deur die via een paar treden toegang gaf tot het ruim.

Tegen het achterschot was een trapje van dek naar roef met een schuifluik in het dak aan bakboord. Eronder was een schuifdeurtje naar het achterschip, met een matglazen ruitje, als toegang tot het achteronder. Dit werd verlicht door een koekoek in het achterdek. Naast dit trapje stond een tafel met een olielamp erboven met veel verguldsel. Daarnaast de enige rieten stoel van moeder. De rest, zoals pa, zat op de bank. In het midden van het dak was een koekoek, waar een vogelkooi in hing. Onder de vloer was een bergruimte, voor aardappels en kolen (die vaak uit de lading was achtergehouden). Het geheel was keurig netjes en werd onvoorstelbaar zuinig beheerd. Men was er trots op zelfstandig te zijn.”

Maritiem Museum „Prins Hendrik”
Leuvehaven 1
3011 EA Rotterdam 010-4132680.